

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

НАСТАВНИ ПРОГРАМ

СРПСКИ ЈЕЗИК

ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

СКОПЈЕ, Март 2008

1. НАЗИВ ПРЕДМЕТА

Настава из предмета Српски језик ученицима од VII до IX разреда омогућује продубљивање, проширивање и синтетизовање добијених знања и способности која се тичу примене српског језика у свим врстама комуникације, као и буђење интереса за историјски развој српског језика. Кроз наставу из Српског језика усавршавају се способности ученика за слушање, читање, доживљавање и тумачење књижевних текстова, за истраживање, стварање, писмено и усмено изражавање на стандардном српском језику.

Предмет Српски језик ствара основу за примену добијених знања у вези са стандарднојезичком нормом у изучавању других наставних предмета и игра веома значајну улогу у остваривању васпитног процеса, преко упознавања с књижевним и другим текстовима, у смислу естетске, етичке, социјалне, националне и других компоненти које сачињавају васпитно-образовни курикулум.

На основу наставног плана за предмет Српски језик планирана су по 4 часа недељно, односно 144 наставна часа годишње.

Наставни предмет Српски језик у оквиру наставног плана има статус обавезног наставног предмета.

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА ЗА РАЗВОЈНИ ПЕРИОД VII, VIII, IX

Ученик/ученица треба:

- да развија интерес и да има одговарајућа знања у вези с историским развојем српског језика;
- да усваја појмове, садржаје и правила из области фонетике, морфологије, синтаксе и коректно да их примењује у свом усменом и писменом изражавању;
- да прави разлику између лексичког и граматичког значења речи;
- да препознаје неологизме и да тумачи њихово значење;
- да зна правилно да се придржава правописне норме;
- да уме да интерпретира текстове из народне и из уметничке књижевности;
- да препознаје специфичности и да прави разлику током наставне интерпретације између лирског, епског и драмског дела;
- да се подстиче да интегрално (у целини) чита књиге различитих родова и врста;
- да се оспособи за критички и креативни приступ књижевним, научним и другим врстама текстова;
- да се оспособљава за различите облике писменог изражавања, с посебним акцентом на креативно писање;
- да се оспособи за интерпретирање и вредновање књижевних, сценских, филмских, телевизијских и других врста медијске продукције;
- да уме да прави корелацију са садржајима из других наставних подручја, нарочито оних која се тичу уметности – ликовне, музичке, филмске, позоришне и др.
- да се оспособи за примену информација до којих се долази посредством ИКТ.

3. РАЗВОЈНИ ЦИЉЕВИ НАСТАВЕ ЗА VII РАЗРЕД

Ученик/ученица треба:

- да се упозна с појавом варијанти старословенског језика;
- да разликује слоготворно од неслоготворног *p*;
- да зна поделу сугласника по звучности и по начину творбе и да се упозна с основним карактеристикама гласовних промена: палатализације и сибиларизације, непостојаног *a*, прелаза *л* у *o*, једначења сугласника по звучности и по месту творбе, јотовања, асимилације самогласника и губљења сугласника;
- да се привикава да правилно акцентује речи приликом усменог изражавања;
- да разликује речи које припадају именској групи (именице, придеве, заменице и бројеве), њихове заједничке и специфичне граматичке категорије, као и да зна њихову промену;
- да се оспособљава да разликује граматичке категорије глагола (вид, лице, број, време, начин);
- да се оспособљава да разликује основне (главне) реченичне чланове;
- да разликује речи с различитим лексичким значењем у усменој и писменој комуникацији;
- да продужи да савлађује правописна правила српског језика, с посебним освртом на проблеме изазване интерференцијом с језиком средине, карактеристичном за билингвалне говорнике;
- да се оспособи да прави разлику између ауторске и народне поезије;
- да уме да класификује лирске песме на основу мотива;
- да се оспособљава за композицијску анализу песме (стих, строфа, рима и врсте рима);
- да се оспособљава за препознавање разлика између митова, легенди и предања;

- да се оспособљава да разликује фабулу од садржаја;
- да умеє да разликује облике приповедања (приповедање у 1 л. у 3 л. и свезнајућег приповедача);
- да се оспособљава за детаљно описивање и тумачење трагедија и комедија, те радио-драма.

4. КОНКРЕТНИ ЦИЉЕВИ

ПРОГРАМСКО ПОДРУЧЈЕ: <i>ЈЕЗИК (50 часова)</i>			
Циљеви	Садржаји	Појмови	Активности и методи
Ученик/ученица треба: - да се упозна с појавом варијанти старословенског језика;	- Појава варијанти старословенског језика	- варијанте старословенског језика;	- поређење различитих текстова, с посебним нагласком на српску варијанту (фотокопије писаних споменика).
	Фонетика		
-да разликује слоготворно од неслоготворног <i>p</i> ; -да зна поделу сугласника по звучности и по месту творбе; - да се упозна с основним карактеристикама гласовних промена: палатализације и сибиларизације, непостојаног <i>a</i> , прелаза <i>л</i> у <i>o</i> , једначења сугласника по звучности и по месту творбе, јотовања, асимилације самогласника и губљења сугласника;	- Слоготворно <i>p</i> - Подела сугласника по звучности и по месту творбе - Гласовне промене: - Палатализација и сибиларизација - Непостојано <i>a</i> - Прелаз <i>л</i> у <i>o</i> - Једначење сугласника по звучности - Једначење сугласника по месту творбе - Јотовање - Асимилација самогласника - Губљење самогласника	- самогласници; - сугласници; - слоготворно <i>p</i> ; - звучност/беззвучност; - палаталност/непалаталност; - палатализација; - сибиларизација; - јотовање; - асимилација/диси-милација;	- Примери са слоготворним <i>p</i> у различитим позицијама и примери с неслоготворним <i>p</i> . - Вежбе на унапред припремљеним текстовима за уочавање датих гласовних промена у флексији и у творби речи (уз указивање на одступања).
- да се привикава да правилно акцентује речи у усменом изражавању;	- Акцент у српском језику	- акценат; - дужина;	- Вежбе за правилно акцентовање кроз читање текстова и усмено

		- интонација;	изражавање. Вежбе за обележавање места акцента и за одређивање дужине акцентованих слогова.
	Морфологија		
- да препознаје именску групу речи (именице, придеве, заменице и бројеве); - да зна да одреди шта је заједничко именској групи речи; - да разликује заједничке граматичке категорије које има именска група речи;	- Именска група речи: именице, придеви, заменице и бројеви - Граматичке категорије заједнички за именску групу речи (род, број и падеж)	- врсте речи; - именска група речи; - граматичке категорије;	- Вежбе за препознавање именске групе речи (именица, придева, заменица и бројева). - Вежбе за препознавање заједничких граматичких категорија код именске групе речи (род, број и падеж), на основу којих се може видети и њихово слагање у граматичким категоријама (конгруенција).
- да разликује род код именица (природни и граматички); - да препознаје врсте множине код именица;	- Именице - Природни и граматички род код именица - Врсте множине код именица	- именице; - природни род; - граматички род; - врсте множине;	- Вежбе за препознавање именица које имају природни род и указивање на њихов граматички род. Препознавање мушког, женског и средњег рода код именица. - Вежбе с трансформисањем облика једнине именица у множину.
- да зна и да разликује граматичке категорије код глагола; - да разликује свршени и несвршени глаголски вид; - да препознаје безличне глаголске	- Глаголи - Граматичке категорије код глагола: вид, лице, број, време, начин - Безлични глаголски	- глаголи; - граматичке категорије; - вид - лице;	- Вежбе за препознавање граматичких категорија код глагола. - Примери за препознавање глагола свршеног и несвршеног

<p>облике; - да примењује граматичку категорију време код глагола (прошлост, садашњост, будућност);</p>	<p>облици</p>	<p>- број; - време; - начин; - безлични глаголски облици;</p>	<p>вида. - Вежбе с примерима безличних глаголских облика.</p>
<p>- да препознаје граматичке категорије код придева; - да зна специфичности категорије вида код придева; - да се детаљније упозна с карактеристикама деklinације придева (с променом одређених и неодређених придева); - да употребљава придеве у одговарајућем облику у саставу именске групе; - да разликује и да зна да примењује степеновање придева (компаратив, суперлатив) у односу на основни облик (позитив);</p>	<p>- Придеви - Граматичке категорије код придева (род, број, падеж) - Категорија вид код придева - Деклинација придева (промена одређених и неодређених придева) Слагање (когруенција) придева с именицама - Степеновање придева</p>	<p>- придеви; - граматичке категорије (род, број, падеж); - категорија вид код придева; - деklinација; - промена одређених придева; - промена неодређених придева); - конгруенција; - компаратив; - суперлатив;</p>	<p>- Вежбе у оквиру којих се врши промена придева (одређених и неодређених). - Примери с придевима употребљеним у оквиру именске групе, вежбање њихове одговарајуће употребе и конгруенција придева с именицама. - Вежбе у којима на основу позитива треба оформити компаратив и суперлатив придева.</p>
<p>- да зна да употребљава бројеве као врсту речи; - да препознаје граматичке категорије код бројева као врсте речи; - да разликује променљиве и непроменљиве бројеве; - да се детаљније упозна с карактеристикама деklinације бројева; - да зна основне карактеристике</p>	<p>- Бројеви - Граматичке категорије код бројева (род, број и падеж) - Слагање (когруенција) бројева со именицама - Облици бројева који се употребљавају за означавање лица - Приближни бројеви</p>	<p>- бројеви; - граматичке категорије (род, број и падеж); - деklinација; - конгруенција; - приближни бројеви;</p>	<p>- Вежбе за препознавање граматичких категорија код бројева и вежбе за савладавање промене бројева. - Примери у којима се виде карактеристике конгруенције бројева и примери с облицима бројева који се употребљавају за означавање лица. - Вежбе у оквиру којих на основу</p>

<p>слагања (конгруенције) бројева с именицама; -да разликује облике бројева који се употребљавају за означавање лица; - да има представу о приближним бројевима;</p>			<p>датих основних бројева треба одредити приближну бројност.</p>
	Синтакса		
<p>- да уме да разликује главне реченичне чланове; - да разликује глагол у личном глаголском облику, који има функцију предиката, главног саставног дела реченице; - да зна да одреди предикат; - да разликује различиту употребу речи у функцији реченичних чланова у поређењу с њиховим граматичким тумачењем;</p>	<p>- Реченица - Главни реченични чланови - Глагол у личном глаголском облику у функцији предиката</p>	<p>- главни реченични чланови; - предикат; - глагол у личном глаголском облику;</p>	<p>- Вежбе за разликовање главних реченичних чланова. - Препознавање глагола у личном глаголском облику као носиоца реченице. - Разликовање неличних глаголских облика (глаголски придев , глаголска именица и глаголски прилог), који се не јављају у функцији предиката.</p>
<p>- да препознаје и да зна да именује објекат у реченици; -</p>	<p>- Чланови реченице - Објекат</p>	<p>- објекат;</p>	<p>- Вежбе с примерима из текстова који припадају различитим функционалним стиловима и који служе да би ученици у реченицама из ових текстова могли препознати објекте. - Самостално састављање реченица у којима ће се употребити објекат.</p>
	Речник и стил		
<p>- да прави разлику између лексичког</p>	<p>- Лексичко значење</p>	<p>- хомоними;</p>	<p>- Вежбе у оквиру којих ће се</p>

<p>значења речи и њиховог граматичког значења; - да препознаје хомониме;</p>	<p>речи: синоними, антоними, пароними (као обнављање градива) и хомоними</p>		<p>тумачити речи с граматичког и с лексичког аспекта. - Вежбе с примерима у којима су употребљени хомоними.</p>
<p>- да има општу представу о новим речима (неологизмима) и о сферама њихове употребе; - да зна да тумачи неологизам и да препознаје његово значење; - да на одговарајући начин употребљава неологизме у тексту;</p>	<p>- Нове речи (неологизми) - Тумачење и употреба неологизама</p>	<p>- неологизми (нове речи у језику);</p>	<p>- Примери с текстовима у којима су употребљени неологизми. - Тумачење неологизама из изабраних текстова.</p>
	Правопис		
<p>- да зна правилно да употреби интерпункцијске знаке;</p>	<p>- Интерпункција - Употреба на интерпункцијских знакова: црте, цртице, заграда, звездице, апострофа</p>	<p>- интерпункцијски знаци;</p>	<p>- Вежбе за правилну употребу интерпункцијских знакова (црте, цртице, заграда, звездице, апострофа) у писменом изражавању. - Проверавање, понављање и вежбање садржаја из претходних разреда с посебним освртом на проблеме изазване интерференцијом с језиком средине, карактеристичном за билингвалне говорнике.</p>

ПРОГРАМСКО ПОДРУЧЈЕ: **Књижевност и лектира** (50 часова)

Циљеви	Садржаји	Појмови	Активности и методи
	1. Поезија		
Ученик/ученица треба: - да зна да објасни обележја ауторске поезије у поређењу с народном поезијом;	- Обележја ауторске и народне поезије	- ауторска поезија; - народна поезија;	- Песме из народне и уметничке (ауторске поезије). Поређење истих. - Вежбе за објашњавање разлика између народне и ауторске поезије.
- да зна да класификује лирске песме на основу мотива (родољубиве, пејзажне, љубавне, хумористичне);	- Класификација лирских песама на основу мотива	- мотив;	- Песме с различитим мотивима. Класификација истих на основу мотива. - Вежбе за објашњавање визуелних и аудитивних елемената у песмама. - Аудио-средства. - Вежбе у оквиру којих ученици покушавају да стварају песме.
- да прави композицијску анализу песме (стих, строфа, врсте рима на основу нагласка);	- Организација стихова у строфама: двосложни, тросложни, четворосложни (катрени) Рима	- композиција песме;	- Вежбе за анализу песама с различитом организацијом стихова. - Вежбе за оређивање врсте риме (на основу нагласка). - Вежбе у оквиру којих ученици покушавају да стварају песме с различитом организацијом стихова, рима.
- да зна да указује на значења стилских фигура у текстовима и да их тумачи; - да даје властите примере (приликом стварања својих	- Стилске фигуре: ономатопеја, компарација и метафора	- стилске фигуре: - ономатопеја; - компарација; - метафора;	- Текстови из народне и ауторске књижевности. - Вежбе за рецитовање. - Вежбе уз помоћ којих се помаже ученицима да сагледају циљ

текстова);			употребљених стилских фигура. - Аудио-средства. - Вежбе у оквиру којих ученици покушавају да креирају уз примену стилских фигура.
	Проза		
- да разликује фабулу од садржаја; - да одређује тему и идеју дела;	- Елементи прозног текста: фабула, тема и идеја	- фабула; - тема; - идеја;	- Текстови из анонимне и ауторске књижевности. - Вежбе за разликовање фабуле и садржаја, вежбе за интерпретацију фабуле. - Вежбе за одређивање теме и идеје дела.
- да зна да објасни разлику између приповедача у првом и у трећем лицу, и свезнајућег приповедача;	- Форме приповедања: приповедач (наратор) у првом лицу (ЈА-форма), у трећем лицу (ОН-форма и свезнајући приповедач)	- свезнајући приповедач (наратор);	- Вежбе за препознавање и објашњавање форме приповедања. - Текстови с различитим формама приповедања (у првом и у трећем лицу и свезнајући приповедач). - Текст-метод, монолошки, дијалoшки метод.
- да може да сагледа елементе мита, бајке, легенди и предања;	- Народна проза: мит, бајка, легенде и предања	- мит; - бајка; - легенда; - предање;	- Вежбе с одговарајућим текстовима за уочавање елементарних разлика између мита, бајке, легенде и предања. - Метод компарације. - Метод корелације у оквиру групне форме рада: сакупљање дела из српског и македонског фолклора и прављење зидних новина; ликовно илустровање новина – цртање митолошких ликова.
	Драма		
- да препознаје	- Основне драмске	- трагедија;	- Делови из одговарајућих драмских

специфичности основних драмских врста, с посебним акцентом на трагедију и комедију, као и на радио-драму за децу;	врсте: трагедија, комедија, савремена драма (појам) и радио-драма за децу.	- комедија; - радио-драма за децу;	текстова. - Вежбе за препознавање и одређивање етапа драмске радње; метод читања по улогама; метод креативног писања и трансформисања прозног текста у драмски и обратно; аудитивни метод слушања радио-драме и уочавање разлика у говору глумаца.
3. Лектира			
- да зна да преприча фабулу прочитаног дела; - да открива и објашњава мотив, тему, идеју прочитаног дела; - да одређује наратора, књижевни род и врсту дела; - да уме аргументовано да дискутује о садржају, о неком проблему у делу, о ликовима (спољашње и унутрашње карактеристике, радња, функције ликова).	- Наслови из српске, македонске и из светске књижевности	- интегрално читање књижевног дела код куће – лектира.	- Вежбе за усмерено читање лектире, на основу унапред направљеног плана наставника. На пр.: <i>У дневник читања зајини време и месито дођаја из дела. С којим се ликовима срећемо у делу? Ко је, по њеби, главни лик? Ојини ликове који су сујројсјиваљени главном лику. Покушај да даи коментар узрока због којих су му они сујројсјиваљени ...</i> - Метод коментара.

ПРОГРАМСКО ПОДРУЧЈЕ: Изражавање и стварање (34 часа)

Циљеви	Садржаји	Појмови	Активности и методи
	Писмено и усмено		
Ученик/ученица треба: - да сагледа моћ речи које служе културној комуникацији (молим, изволите, извините, хвала и сл.);	- Разговор као врста комуникације	- разговор;	- Вежбе за вођење импровизованих разговора у различитим животним ситуацијама (у аутобусу, продавници, школи, биоскопу, позоришту, на рођендану и сл.). - Разговор на договорену тему (о прочитаној књизи, о спорту, филму и ТВ емисији, о неком догађају).
- да приповеда тачно и стилски обogaћено о доживљеним или измишљеним догађајима; - да зна да презентира хронолошко и ретроспективно приповедање; - да уме да продужи текст на основу задатог почетка или да “измисли” различит крај; - да зна да описује детаљно; - да препричава неко дело, представу (позоришну или филмску), ТВ емисију; - да трансформише директан исказ у индиректан и обратно;	- Хронолошко и ретроспективно приповедање - Детаљно описивање - Креативно писање	- приповедање; - препричавање; - описивање; - креативно писање;	- Вежбе за обogaћивање изражавања у приповедању, препричавању и изражавању поштовања. - Вежбе за хронолошко и ретроспективно приповедање. - Вежбе за креативно писање с трансформацијом једне форме књижевног текста у другу (из драме у прозу или у поезију). - Вежбе за детаљно описивање (лика, драмског лица, предмета, пејзажа, природне појаве и сл.). - Вежбе за препричавање прочитаног дела, позоришне или биоскопске представе, ТВ емисије. - Вежбе за трансформисање директних исказа у индиректне и обратно.
- да зна основни циљ саопштења и вести; - да уме да презентира саопштење и вест.	- Обавештење: саопштење и вест	- саопштење; - вест;	- Писмене вежбе за састављање саопштења и вести. - Презентирање саопштења и вести.
	- Три писмена задатка (један у првом	- писмени задатак.	- Припрема за писмени задатак на задату тему кроз разговор, коментар и синтетизовање

	полугодишту и два у другом полугодишту)		претходно стечених знања ученика.
--	---	--	-----------------------------------

ПРОГРАМСКО ПОДРУЧЈЕ: Медијска култура (10 часова)			
Циљеви	Садржаји	Појмови	Активности и методи
Ученик/ученица треба: - да прави разлику између врста филмова на основу намене и садржаја; - да зна концизно да преприча садржај филма било које врсте; - да уме да сагледа позитивно и негативно у поступцима ликова у филму;	- Врсте филмова на основу њихове намене и садржаја	- врсте филмова;	- Приручници о филму. - Заједничко гледање филма (према могућностима). - Разговори о разликама између врста филмова. - Препричавање садржаја одгледаних филмова. - Дискусије о позитивним и негативним поступцима ликова.
- да научи основне ствари о техникама и развојним периодима цртаног филма и луткарске позоришне представе; - да уочава и позитивне и негативне карактеристике у понашању ликова (из цртаних филмова и луткарских представа);	- Цртани филм - оживуљавање цртежа и лутака	- анимирани филм; - луткарска претстава;	- Приручници о филму и стрип-издања. - Вежбе за прављење стрипа и поређење с цртаним филмом (статични цртеж и цртежи у покрету). - Разговор о ликовима и њиховим карактерним особинама (позитивним и негативним).
- да уочава образовну и васпитну	- Документарни филм	- документарни филм;	- Приручници и часописи о

<p>улогу ових филмова у контексту културе живљења;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да схвати улогу ових филмова у обогаћивању знања и сазнања о свету уопште; 			<p>филму.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Заједничко гледање документарног филма. - Разговор о садржају ове врсте филмова. - Дискусија о улози ових филмова у процесу васпитања и образовања, као и у обогаћивању знања.
<ul style="list-style-type: none"> - да се заинтересује за праћење ове врсте емисија с циљем обогаћивања властитог знања; - да уме да дискутује о садржају, намени и вредностима одгледаних емисија; 	<ul style="list-style-type: none"> - Забавне и образовне радио и ТВ емисије 	<ul style="list-style-type: none"> - радио и ТВ емисије; 	<ul style="list-style-type: none"> - Часописи с радио и ТВ програмом. - Праћење радио и ТВ емисија различитог типа. - Разговор о утисцима насталим на основу праћења ових емисија. - Вежбе у вези с освртом на садржај емисија и на утиске о њима (позитивни и негативни утисци).
<ul style="list-style-type: none"> - да разликује и именује делове штампаног дела; - да зна шта садрже ови делови и која је њихова намена. 	<ul style="list-style-type: none"> - Делови штампаног дела: пасус, предговор, поговор, глава, том 	<ul style="list-style-type: none"> - делови књиге; - пасус; - предговор; - поговор; - глава; - том.. 	<ul style="list-style-type: none"> - Штампана дела различитог типа која садрже ове делове. - Разговор и закључци о садржају ових делова. - Вежбе за препознавање делова.

5. ДИДАКТИЧКЕ ПРЕПОРУКЕ

Наставни програм из предмета **Српски језик** је конципиран на основу захтева савремених метода за стицање знања и способности ученика, па је тако пре свега неопходно да се приликом његове реализације примени принцип корелације и интеграције у оквиру самог наставног програма и то кад је реч о свим програмским подручјима, а нарочито кад се ради о интеграцији програмских подручја **Језик** и **Књижевност**, што значи да се на основу примера из књижевних текстова примењују и проверавају усвојена знања из језика и правописа. У интегрисано планирање подручја Језик треба, такође, укључити и наставне садржаје из страног језика који изучавају ученици и то кад је реч о усвајању појмова из граматика ових језика; затим из предмета Историја (кад се ученици упознавају с историјским развојем језика или кад, на пример, анализирају песме из циклуса о Краљевићу Марку - пре свега имајући у виду релацију: историјска личност – књижевни лик); из Ликовног образовања (ликовно представљање карактера, догађаја и пејзажа из интерпретираних књижевних текстова); из Музичког образовања (преко садржаја повезаних с римом и фигурама у језику).

У оквиру свеукупног планирања садржаја из наставног предмета Српски језик треба да буду укључена и планирања која су повезана с вредновањем постигнутих резултата ученика за време реализације наставног програма и на крају одређених образовних периода. То подразумева да вредновање треба да буде део дневних, тематских и глобалних планирања наставног процеса.

Планирање наставе из Српског језика треба да буде направљено у координацији с наставним планом и програмом за овај предмет и да обухвата програмске садржаје из свих васпитно-образовних подручја (Језик, Читање, Књижевност и Лектира, Изражавање и стварање и Медијска култура). Приликом одређивања броја часова за предметна подручја треба имати у виду и специфичности услова за извођење ове наставе у школи у којој

наставник ради. У оквиру планирања наставног програма треба водити рачуна о различитом тежинском нивоу програмских садржаја самог програма, што се изводи на основу постављености циљева и што би требало и да буде основа планирања у наставном процесу. Код планирања наставних садржаја, наставник треба, такође, да води рачуна о потребном времену (броју часова), неопходном за реализацију истих, а све с намером да се остваре постављени циљеви, наравно, водећи притом рачуна и о укупном фонду часова предвиђених за овај наставни предмет.

Препоруке за кориштење годишњег фонда часова – 144 часа годишње, 4 часа недељно.

Кад је реч о наставним подручјима, предлаже се: Језик – 50 часова; Књижевност и лектира – 50 часова; Изражавање и стварање – 34 часа; Медијска култура – 10 часова.

Наставна средства:

- уџбеник изабран на нивоу школе за одговарајући предмет, одобрен од стране Министра;
- енциклопедије, речници и сл;
- часописи – традиционално потврђени и одобрени часописи за децу и младе;
- аудитивна, визуелна и аудио-визуелна средства у зависности од предмета – ЦД, књижевни текстови, звучни записи;
- интернет, образовни софтвери;
- други извори знања из непосредне околине: споменици културе, музеји, домови културе, библиотеке, биоскопи, позоришта, национални паркови итд.

6. ОЦЕЊИВАЊЕ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА

ДИЈАГНОСТИЧКО ПРОВЕРАВАЊЕ И ОЦЕЊИВАЊЕ

На почетку школске године наставник врши дијагностичко проверавање и оцењивање, с циљем да провери и да осазна ниво постигнутих знања и способности ученика из претходног разреда. Дијагностичко проверавање наставник може да реализује уз помоћ примене више различитих инструмената, као што су: дијагностички тестови, анкетни листови, усмена питања која је наставник припремио, писање кратких састава.

Добијени резултати су слика ђачких предзнања у најширем смислу речи и представљају основу за планирања у вези с реализацијом наставног програма и процеса оцењивања у току наставне године.

ФОРМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ

У току наставе из Српског језика у седмом разреду препоручује се праћење које ће омогућити формирање објективних описа као повратне информације о постигнућима ученика у одређеним временским периодима. Формативно праћење постигнућа ученика наставник може да реализује коришћењем више метода за оцењивање:

- *Разговори наставник/ученик*
- *Усне презентације*
- *Тестиови*
- *Домаћи задаци*
- *Порtfолио* - сакупљање показатеља постигнућа сваког ученика понаособ (радови ученика, различите творевине, искази и сл.)
  - портфолио у току целе године треба да буде доступан родитељима да би и они могли да допринесу квалитетној реализацији наставе Српског језика.
  - портфолио ученика с прочишћеним и селектираним подацима наставља да се користи и у наредном вишем разреду.

Ови и други методи за оцењивање могу да послуже наставнику да вреднује постигнућа ученика уз помоћ унапред припремљених евалуационих листа за сваког ученика, које се попуњавају након неке конкретне активности која је специфична (позитивна или негативна) или студија случаја у којима наставник бележи физичко стање. *Резултати добијени праћењем постигнућа ученика омогућавају креирање планираних усмених и писмених повраћених информација које су у форми креираних описана намењене ученицима, родитељима и самим наставницима.*

МИКРОСУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ

На крају сваког тромесечја, на основу сазнања добијених формативним оцењивањем, реализује се микросумативно оцењивање на основу чијих се резултата оформљују тромесечне оцене - вредновања о постигнућу ученика.

СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ

На основу свеукупних података добијених праћењем, провером постигнућа ученика у току реализације наставног програма, наставник констатује (описује) развојно стање сваког ученика појединачно, у оквиру сваког програмског подручја. *Од формираних сумативних описних оцена формулисаних за сваког ученика понаособ, и руководећи се постављеним нивоима постигнућа током одређених временских периода, наставник на крају школске године уноси одговарајуће нумеричке оцене.*

7. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ НАСТАВНИХ ПРОГРАМА

Програм треба да се позове на општи норматив у вези с опремљеношћу за реализацију наставних програма донет од стране министра образовања и науке Решење бр. 07-1830/1 од 28.02.2008 година.

8. НОРМАТИВ О НАСТАВНОМ КАДРУ

За реализацију наставног програма из Српског језика, а у сагласности са Законом о основном образовању, предвиђено је да ову наставу реализују наставници који су завршили:

- Филолошки факултет – Групу за српски језик и књижевност;
- Филолошки факултет – Групу за македонски језик, српски језик и књижевност;
- Филолошки факултет – Групу за македонски језик и књижевност, са српским језиком као другим главним предметом.

9. КОМИСИЈА ЗА ПРИПРЕМУ НАСТАВНОГ ПРОГРАМА

У програму се наводе сви чланови који су учествовали у изради наставног програма следећим редоследом:

Нада Николовска, саветник у Бироу за развој образовања - Скопље;

д-р Вера Стојчевска-Антић, професор на Филолошком факултету “Блаже Конески” – Скопље;

м-р Ненад Вујадиновић, асистент на Филолошком факултету “Блаже Конески” – Скопље;

Соња Јовановска, професор у Основној школи “Лазо Трповски” – Скопље;

Снежана Велкова, професор у Основној школи “Ј. Х. Песталоци” – Скопље;

10. РЕШЕНИЕ И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по биологија за шесто одделение на основното осумгодишно образование, односно за седмо одделение на основното деветгодишно образование ја донесе

Министер

Сулејман Рушити

на ден _____